

در میانه بن‌بست پسانتخاباتی دوران نتانیاهاو احتمالاً رو به پایان است

به قلم دیوید ماکوفسکی (/fa/experts/dywyd-makwfsky-0/)

۲۱ اکتبر ۲۰۱۹

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/netanyahu-era-likely-coming-end-amid-post-election-standoff / العربية (/ar/policy-analysis/hd-ntnyahw-qd-ynty-ly-alarjh-fy-khdm-azmt-ma-bd-alantkhabat/)

درباره نویسنده

دیوید ماکوفسکی (/fa/experts/dywyd-makwfsky-0/)

تحلیل کوتاه

در هفته‌های آینده سه سناریوی متفاوت می‌تواند اتفاق افتد اما هر سه یک نکته مشترک دارند: این که نتانیاهاو دیگر همانند یک دهه گذشته بر فضای سیاسی اسرائیل مسلط نخواهد بود

اکنون بیش از یک ماه از برگزاری بی‌سابقه دومین دور انتخابات بی‌نتیجه اسرائیل می‌گذرد و بن‌بست سیاسی همچنان ادامه دارد. در این هفته رئیس‌جمهور ریوین (Reuven Rivlin) برای ممانعت از اقدامات پیش‌بینی‌ناشده از پنی گانتس رهبر حزب آبی-سفید خواهد خواست که دولت تشکیل دهد. این اولین بار از سال ۲۰۰۶ است که کسی به جز بنیامین نتانیاهاو مامور تشکیل دولت شده است و امسال بار دوم است که او در مقام نخست وزیر نتوانسته ائتلافی تشکیل دهد که متکی به تعداد کافی از کرسی‌های پارلمانی باشد. نتانیاهاو از زمان انتخابات سعی داشت که این کار را انجام دهد اما در ساعات اولیه امروز از این موضوع دست شست. این که گانتس در تشکیل ائتلاف خود موفق شود مشخص نیست اما شرایط فعلی نشان می‌دهد که در هر صورت یک دهه تسلط نتانیاهاو بر سیاست اسرائیل احتمالاً به پایان خواهد رسید.

ریاضیات ائتلاف

در وضعیت فعلی گانتس قادر نخواهد بود یک ائتلاف اکثریت با ۶۱ کرسی را در کنست - پارلمان اسرائیل - که ۱۲۰ عضو دارد شکل دهد مگر آن که با لیکود به نوعی سازش دست یابد (اتحاد احزاب عرب که ۱۳ کرسی کسب کرده به‌سختی با دولتی راست‌گرا مخالف است اما از پیوستن به یک دولت آبی-سفید یا هر دولت ائتلافی دیگر هم به همین خاطر خودداری می‌کند). با این حال گانتس با توجه به دو شکست پیاپی نتانیاهاو دست بالاتر را دارد.

نتانیاهاو پس از پیروزی در دور اول انتخابات در ماه آوریل نتوانست بیش از ۶۰ کرسی را گرد ائتلاف جمع کند و به همین دلیل کنست را منحل کرد تا به رئیس‌جمهور ریوین این گزینه را ندهد که به یکی از رقبای او فرصت تشکیل دولت بدهد. در دور دوم انتخابات در ماه سپتامبر شمار کرسی‌های جناح راست‌گرای نتانیاهاو به ۵۵ کرسی کاهش یافت در حالی که حزب آبی-سفید با ۳۲ کرسی در مقابل لیکود با ۳۳ کرسی شاخ‌به‌شاخ شد. به این ترتیب وقتی ریوین به نتانیاهاو اجازه تشکیل دولت داد گانتس می‌دانست که رهبر لیکود قادر به این کار نیست.

در حال حاضر آویگدور لیبرمن وزیر دفاع پیشین به عنوان «تاج‌بخش» باقی مانده است. او گفته که می‌خواهد دو حزب آبی-سفید و لیکود با حزب او یعنی اسرائیل بیتنو (یا «اسرائیل خانه ما») که ۸ کرسی به دست آورده متحد شوند و جناح‌های کوچک‌تر را در جناح چپ و

راست حفظ کنند^۱ در سال‌های اخیر احزاب ارتدوکس افراطی و احزاب شهرک‌نشینان نفوذی بی‌حد و حصر به دست آورده‌اند و لیبرمن در ماه سپتامبر با تکیه بر خشم رای‌دهندگان نسبت به آن احزاب سه کرسی دیگر به دست آورد^۲ لیبرمن و حزب آبی-سفید اکنون خواستار آن‌اند که لیکود به عنوان پیش‌شرط برای پیوستن به یک دولت وحدت ملی از این متحدان راست‌گرا (که ۲۳ کرسی کسب کرده‌اند) جدا شود^۳ نتانیاهو مُصرانه از این کار خودداری می‌کند و آن را نوعی خلع سلاح سیاسی می‌داند.

یکی دیگر از موانع این است که آبی-سفید اصرار دارد که حزب لیکود یک رهبر جدید برای خود پیدا کند^۴ چراکه جایگاه نتانیاهو با ابهامات حقوقی روبه‌روست و نشانه‌های زیادی وجود دارد که احتمالا تا پایان ماه آینده رسماً به سه مورد فساد متهم شود^۵ طبق قانون اسرائیل نخست‌وزیر در صورت تفهیم اتهام می‌تواند در سمت خود باقی بماند اما وزرای کابینه در وضعیت مشابه باید کناره‌گیری کنند^۶ بنابراین اگر لیکود و آبی-سفید یک دولت وحدت ملی را با نخست‌وزیری نوبتی تشکیل دهند نتانیاهو اصرار خواهد داشت که او اولین دور نخست‌وزیری را به عهده گیرد نه تنها به خاطر این‌که در هنگام تفهیم اتهام کماکان در قدرت باشد بلکه احتمالا به این دلیل نیز که اهرم فشار خود را برای مصالحه با دادگاه تقویت کند^۷ در هر صورت اظهارات عمومی او نشان می‌دهد که در این مقطع به نفع یکی از هم‌حزبی‌هایش برای رهبری حزب لیکود کنار نخواهد رفت و همه مقامات ارشد حزب نیز از او حمایت می‌کنند^۸ با توجه به این عوامل به نظر می‌رسد هنگامی که گانتس این هفته دستور تشکیل دولت را دریافت کند سه سناریو محتمل خواهد بود.

سناریوی ۱: مصالحه ریولین

همزمان با زورآزمایی‌ها میان احزاب گانتس ممکن است به آنچه که به عنوان طرح مصالحه ریولین معروف شده گرایش پیدا کند^۹ این برنامه به دنبال رفع بن‌بست پیرامون نقش نتانیاهوست و شامل افزودن یک اصلاحیه به قانونی است که بر اساس آن اگر نخست‌وزیر قادر به انجام وظایف خود نباشد قدرت به مدت صد روز به معاون او منتقل می‌شود طوری که در مورد آپریل شارون که در سال ۲۰۰۶ سکتی مغزی کرد این قانون عملی شد^{۱۰} حالا قرار است این مدت در قانون به بیش از صد روز بسط یابد و شرایطی را که نخست‌وزیر در آن رسماً متهم می‌شود نیز پوشش دهد.

اگر احزاب با این مصالحه موافقت کنند و یک دولت وحدت ملی تشکیل دهند رئیس‌جمهور ریولین اولین دوره نخست‌وزیری را به نتانیاهو می‌دهد^{۱۱} اما به محض اینکه به او تفهیم اتهام شد اختیاراتش به معاونش که در این سناریو گانتس خواهد بود منتقل می‌شود^{۱۲} نتانیاهو عنوان نخست‌وزیر را طبق قانون اصلاح‌شده حفظ خواهد کرد اما گانتس به عنوان سرپرست نخست‌وزیری وظایف نتانیاهو را در مدت باقی‌مانده از دوره قدرتش بر عهده می‌گیرد مگر آن‌که دادگاه‌ها پیش از پایان این دوره نتانیاهو را کاملاً تیرنه کنند^{۱۳} گانتس سپس رسماً قدرت را در دو سال دوم دولت وحدت ملی عهده‌دار می‌شود و به این ترتیب بالقوه می‌تواند تقریباً چهار سال کنترل دولت را در اختیار داشته باشد.

با این وجود بی‌اعتمادی حزب آبی-سفید به نتانیاهو به قدری عمیق است که مقامات این حزب باور ندارند که او در صورت تفهیم اتهام قدرت را واقعاً واگذار خواهد کرد^{۱۴} آن‌ها به عنوان شاهد به این واقعیت اشاره می‌کنند که نتانیاهو این موضوع را پشت درهای بسته بی‌درنگ تایید کرده است^{۱۵} آیا او به آبی-سفید اجازه خواهد داد تا سازوکارهای سفت‌وسختی در جهت عملی شدن این واگذاری تعیین شود یا آن‌که فرایند تفهیم اتهام همزمان با تلاش‌های دستیابی به مصالحه صورت خواهد گرفت و به این ترتیب احتمال شکل‌گیری یک دولت وحدت ملی بدون نتانیاهو افزایش خواهد یافت

سناریوی ۲: دولت اقلیت کوتاه‌مدت

اگر گانتس تمام تلاش خود را برای ایجاد ائتلاف با لیکود به خرج دهد اما ناکام بماند ممکن است از لیبرمن بخواهد کناره‌گیری کند تا او بتواند یک دولت اقلیت آبی-سفید شکل دهد^{۱۶} این امر از نظر سیاسی بسیار دشوار خواهد بود زیرا دولت اساساً با ۴۴ کرسی شکل خواهد گرفت (همانطور که قبلاً اشاره شد احزاب عرب به دولت آبی-سفید ملحق نخواهند شد در بهترین حالت ۱۳ کرسی آنها یک تور ایمنی در برابر رای عدم اعتماد ایجاد خواهد کرد). گرچه چنین دولت اقلیت کوچکی بی‌سابقه است اما فرض بر این است که گانتس به لیبرمن توضیح خواهد داد که این اقدام کوتاه‌مدت و مبتنی بر این امید است که پس از تفهیم اتهام به نتانیاهو فشار مردمی او را به کناره‌گیری به نفع یک نامزد دیگر رهبری حزب لیکود وادار کند^{۱۷} دستیاران نتانیاهو پیشاپیش سعی کرده‌اند تا این امکان را با طرح خواهش‌هایی برای کمک از جناح راست آبی-سفید به رهبری موشی یالون وزیر دفاع پیشین از بین ببرند.

یکی از سناریوهای کم‌احتمال این است که گانتس برای تشکیل دولت لیبرمن و یکی از احزاب ارتدوکس افراطی را با مجموع ۶۱ کرسی به کار گیرد^{۱۸} با این وجود این کار ناقض تعهد لیبرمن است مبنی بر این‌که با احزاب ارتدوکس افراطی همراهی نخواهد کرد ضمن آن‌که این احزاب نیز گفته‌اند که به دولتی که نتانیاهو رئیس آن نباشد نخواهند پیوست.

سناریوی ۳: دور سوم انتخابات

رئیس‌جمهور ریولین هنگام افتتاح نشست پاییزی کنست علنا نمایندگان مجلس را به خاطر بن‌بست موجود سرزنش کرد و به آنها هشدار داد که دور دیگری از انتخابات را بر کشور تحمیل نکنند با این وجود در حالی که جدال گانتس و نتانیاهو برای متقاعد کردن اسرائیلی‌ها نسبت به این‌که کدام یک مسئول «باتلاق سیاسی موجود»-به قول رسانه‌ها- هستند ادامه دارد امکان رجوع دوباره به صندوق رای را نمی‌توان رد کرد.

با پیشرفت تحولات گانتس احتمالاً بر این نکات تأکید خواهد کرد که اصرار نتانیاهو بر رهبری دولت در حالی که خود با ابهامات قانونی روبه‌روست غیرمنطقی است چنانکه خواسته‌اش برای رهبری دولت در دوره اول نخست‌وزیری نوبتی و نیز اجازه ندادن به لیکود برای پیوستن به دولتی که هم‌پیمانان راستگرایش در آن حضور ندارند در مقابل گانتس گفته که بلافاصله پس از کناره‌گیری نتانیاهو با لیکود دولت وحدت ملی تشکیل خواهد داد و اگر نتانیاهو یا متحدانش خواستار دور دیگری از انتخابات شوند گانتس با توجه به این‌که حمایت‌ها از نتانیاهو در فاصله میان انتخابات اول و دوم از دست رفته این خواسته را به عنوان تهدیدی میان‌تهمی رد خواهد کرد نتانیاهو به نوبه خود احتمالاً استدلال خواهد کرد که موضع گانتس در مخالفت با نخست‌وزیری نوبتی او در دور اول غیرمنطقی است.

نتیجه‌گیری

گرچه خیلی زود است که بگوئیم کدام یک از سناریوهای بالا رخ خواهد داد اما هر سه یک ویژگی مشترک دارند: این‌که نتانیاهو دیگر نمی‌تواند همانند یک دهه گذشته بر فضای سیاسی اسرائیل مسلط باشد با بازگرداندن مسئولیت تشکیل دولت به ریولین گزینه‌های واقع‌بینانه نتانیاهو عمدتاً محدود به سد کردن راه گانتس خواهد بود تا حفظ اختیارات کامل برای خود اما در تصویری بزرگتر این سناریوها حاکی از گذار اسرائیل از ساختار قدرت متمرکز در یک فرد به سوی نوعی مدل تقسیم قدرت است.

در هر صورت این تصور که دولت موقت موجود که قبل از تشکیل دولت جدید عهده‌دار امور کشور است ابتکار عمل عمده‌ای را (در مورد فلسطینیان) شروع کند دشوار است مگر پاسخ نظامی-تاکتیکی به حملات موشکی احتمالی از غزه به همین ترتیب به نظر می‌رسد دولت ترامپ هم قبل از تصمیم‌گیری در خصوص پیگیری ابتکار صلح خود در انتظار روشن شدن اوضاع سیاسی اسرائیل خواهد ماند این نیز ممکن است که ترامپ ابتکار صلح خود را به یک «بیانیه چشم‌انداز» تقلیل دهد که کمتر جاه‌طلبانه باشد و از آن به عنوان مرجعی در مذاکرات صلح آینده استفاده شود در حال حاضر هیچ نشانه‌ای وجود ندارد که نشان دهد ترامپ و نتانیاهو از زمان انتخابات سپتامبر با هم گفت‌وگو کرده‌اند و هنگامی که جرد کوشنر مشاور ارشد ترامپ در پایان ماه جاری به منطقه سفر کند برای اولین بار نه فقط با نتانیاهو که با گانتس نیز ملاقات خواهد کرد

*دیوید ماکوفسکی هموند ممتاز زیگلر و مدیر پروژه روابط عرب-اسرائیل در انستیتو واشنگتن است او همراه با دنیس راس مولف این کتاب است: «قوی باش و پرجرات: چگونه مهم‌ترین رهبران اسرائیل سرنوشت آن را شکل دادند» ❖

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

نوریه ۲۰۲۲ ۱۱

Farzin Nadimi

(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

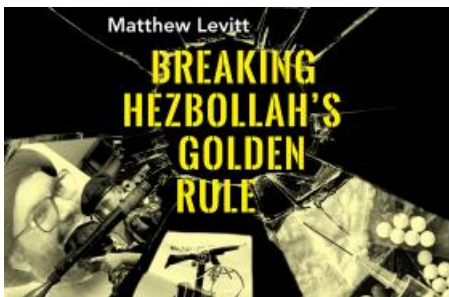
---

۱۱ فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

---

۹ فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/fraynd-slh/\) فرایند صلح](#)

[\(fa/policy-analysis/dmkrazy-w-aslah/\) ديمقراسی و اصلاح](#)

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/asrayyl/\) اسرائیل](#)